

SCRISOARE DESCHISĂ
Salvați Memoria, Adevărul, Viitorul!
Salvați CNSAS!

Către:

Președintele României, domnul Klaus Iohannis

Prim-ministrul României, domnul Marcel Ciolacu

Președintele Senatului, domnul Nicolae Ciucă

Președintele interimar al Camerei Deputaților, domnul Alfred-Robert Simonis

Partidele politice cu reprezentare parlamentară

Societății civile și a tuturor actorilor publici preocupați de cultura și educația democratică

Au trecut peste treizeci de ani de la căderea regimului comunist din România. Trei decenii de eforturi în ceea ce înseamnă construcția unei democrații solide și reziliente, dar și trei decenii de lupte cu urmele trecutului.

Societatea românească nu a beneficiat de o „lege a lustrației”, dar o parte importantă a ei și-a dorit despărțirea de comunism. Datorită ei și prin voința Parlamentului României, a luat naștere Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității (CNSAS), autoritate administrativă autonomă aflată sub controlul parlamentar, ca expresie a echilibrului instituțional din România postrevoluționară și ca actor implicat în construcția unei democrații bazată pe valorile europene.

Am fost 300

Am fost, cândva, **aproape 300** de entuziaști, care am pornit pe un drum necunoscut, spre aducerea la lumină a adevărului. Am muncit, zi de zi, pentru ca spațiul public românesc să fie curățat de umbrele încăpățănate ale trecutului. Am muncit, zi de zi, pentru ca generațiile confruntate cu minciuna să revadă chipul adevărului, iar copiii noștri să se nască, să crească și să trăiască într-o Românie democratică. Am muncit, zi de zi, pentru a contribui la construcția unei democrații bazate pe valorile lumii

libere. Am primit, nu fără eforturi și în etape, Arhivele Securității. Cu fiecare copertă deschisă, cu fiecare filă citită, am învățat să descifrăm, să inversăm un sistem conspirativ prin definiție. Am căutat, zi de zi, cheia unui cifru pe care nu ni l-a oferit nimeni, ne-am străduit să așezăm în bună ordine piesele unui puzzle a cărui imagine ne-a lipsit. **Am inventat o profesie, care între timp a devenit o vocație**, punând la punct metode și tehnici de cercetare arhivistică ce nu pot fi învățate și aplicate niciunde altundeva. Nu există facultăți, cursuri sau specializări în studierea Arhivelor Securității. Există doar specialiști, auto-formați în peste 23 de ani de activitate. Specialiști a căror importanță a fost cândva recunoscută prin ierarhizarea personalului de specialitate al CNSAS alături de cel al principalelor instituții ale statului: Administrația Prezidențială, Parlamentul, Guvernul, Înalta Curte de Casație și Justiție, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Consiliul Legislativ, Consiliul Concurenței, Curtea de Conturi sau Consiliul Național al Audiovizualului.

Am rămas mai puțin de 200

Au trecut anii. Și am început să vedem cum, unul câte unul, specialiștii noștri au fost nevoiți să plece la alte instituții ale administrației publice centrale. Care le-au oferit remunerații tot mai mari, adesea neverosimil de mari în comparație cu cele interne, în ciuda clamatei salarizării unitare și nediscriminatorii. Drenarea personalului CNSAS către Înalta Curte de Casație și Justiție, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Consiliul Superior al Magistraturii, Curtea de Conturi a României, Ministerul de Externe, Ministerul Educației, Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, Ministerul Finanțelor și instituții subordonate (ANAF, Autoritatea Vamală Română) etc. a luat amploare în ultimii ani. Timp în care n-am mai putut atrage, în compensație, nici măcar pe cei tineri, proaspăt absolvenți de facultate și dornici să facă... istorie. Pușinii colegi care ni s-au alăturat au ales, adesea, să plece în scurt timp, deoarece deprinderea competențelor necesare se face într-o perioadă îndelungată, pe care nu o aveau la dispoziție, din pricina multiplicării sarcinilor de serviciu, distribuite unui personal de specialitate tot mai restrâns. Astfel că **mai puțin de 200** dintre noi, mai vechi sau mai noi, am rămas, ancorați poate în idealurile cu care am pornit la drum, având de gestionat o instituție incomparabil mai complexă decât cea de la începutul anilor 2000 și cu un patrimoniu arhivistic de peste 28 km liniari.

Nota bene! Numărul celor 200 include și necesarul personal tehnic, economic și socio-administrativ, dimensionat inclusiv pentru cei 11 demnitari, numiți de Parlamentul României în Colegiul CNSAS.

Viitorul?

Lipsa unor măsuri urgente de stopare a plecărilor voluntare din direcțiile de specialitate va priva iremediabil interesul public de expertiza unor profesioniști ce nu pot fi înlocuiți cu ușurință. Aceia dintre noi care vor rămâne, vor mai fi, probabil, în scurt timp, **mai puțin de 150**. Ceea ce, împreună cu recenta anulare a posturilor vacante și imposibilitatea organizării vreunui concurs de recrutare de personal prefigurează un previzibil blocaj instituțional. Cu atât mai mult cu cât **ne aflăm în fața a numeroase provocări**: gestionarea și prelucrarea unei arhive de peste 28 de km liniari, preluarea de noi fonduri arhivistice și adoptarea de noi metode de investigare și cercetare a acestora, verificarea actorilor participanți la **4 procese electorale în cursul unui singur an (2024)**, soluționarea unui număr covârșitor de cereri de furnizare de documente pe linia acordării unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice, precum și celor deportate în străinătate ori aflate în prizonerat, o revigorare a activității de acces la propriul dosar, ca urmare a transferului natural al dreptului de acces de la titularii de dosar, decedați pe măsura trecerii timpului, către moștenitorii lor, precum și facilitarea accesului (inclusiv prin consultanță de specialitate) cercetătorilor externi la documentele de arhivă. Și, deloc în cele din urmă, necesara proiectare a viitorului instituțional, plecând de la un prezent plin de provocări pentru infrastructura democratică a statului român. Pentru noi, rolul CNSAS, ca furnizor de cunoaștere, în consolidarea memoriei democratice, va reprezenta cea mai importantă pagină instituțională, pe care ne dorim să o putem construi la standarde ridicate.

În acest sens, **ca instituție a memoriei democratice**, care deține și prelucrează un patrimoniu arhivistic remarcabil, unic în România, alcătuit atât din documente ale Securității comuniste, cât și ale fostelor organe de informații interbelice, CNSAS s-a implicat în promovarea istoriei critice și democratice. Confruntarea cu trecutul traumatic, în care statul român a fost principalul actor, presupune experiență, discernământ etic și curaj. În actualul context regional, aceste valori și miza în care sunt investite reprezintă componente esențiale ale consolidării rolului României ca actor activ și valoros în cadrul NATO și al UE. Ele reprezintă o dimensiune cu atât mai importantă cu cât războiul de agresiune împotriva Ucrainei ne demonstrează,

prin toate fațetele lui, că istoria a devenit o armă în mâinile unei puteri autocratice. Primul instinct în fața agresiunii este protejarea memoriei democratice și cultivarea spiritului critic. Amintim, tocmai în acest sens, faptul că cea mai mare parte a arhivei Holocaustului din România se găsește la CNSAS. Exercițiul cercetării arhivelor totalitare reprezintă, astfel, cel mai eficient instrument democratic pentru a contrabalansa falsificarea memoriilor, deturnarea istoriei în scopuri genocidare și manipularea trecutului. Societatea românească a făcut, deja, pași importanți în acest sens, Istoria comunismului a devenit, recent, disciplină obligatorie a învățământului liceal, alături de Istoria Holocaustului. Represiunea comunistă este indisociabilă de activitatea Securității, la fel cum istoria Holocaustului este strâns legată de acțiunile organelor de informații ale României interbelice. CNSAS a început deja, de ani buni, pregătirea programelor de studii pentru aceste noi transformări, derulând cu succes proiecte în licee și universități.

Instituția noastră a încetat de mult să mai fie un simplu depozitar de arhivă, alegând să fie **un furnizor de cunoaștere și expertiză**. Nu doar prin publicațiile, conferințele și expozițiile organizate, ci și prin implicarea în spațiul public, în mediile academice și în dezbaterile ultimilor ani. Tot acest efort trebuie înțeles în contextul mai larg al confruntărilor la care este supusă fundația democratică a societății românești. Ascensiunea autoritarismelor, seducția populismului, falsificarea ideologică a trecutului istoric, manipularea memoriilor totalitare în scopuri nedemocratice fac ca întreaga noastră activitate formativă să devină parte a unui efort național de consolidare a rezilienței societale.

CNSAS nu este doar o instituție. **Este un angajament al României democratice, un ideal**. Lumile libere supraviețuiesc prin idealurile lor. În acest orizont, vrem ca cei 23 de ani de construcție instituțională să nu se piardă. **Vrem să nu ne mai plece oamenii. Vrem predictibilitate și echitate salarială. Nu putem asista pasivi la destructurarea instituției, prin demotivare, absența dotărilor necesare îndeplinirii mandatului public încredințat și lipsa de interes a decidenților**. Facem, astfel, un apel public pentru ca Istoria și Cunoașterea să nu fie parcate în irelevantă și uitare.

Rândurile de față sunt scrise de oameni care au făcut eforturi continue pentru recuperarea arhivelor represive, pentru democratizarea accesului și pentru consolidarea relevanței publice a instituției noastre. Nu putem continua toate acestea fără sprijin. Am ajuns în punctul în care idealurile celor care au gândit înființarea CNSAS și ale noastre riscă să moară. Facem, așadar, un apel, societății și

decidenților, pentru o justă ierarhizare, dimensionare și finanțare a CNSAS. Este un apel pentru viitorul nostru democratic.

Singurul nostru viitor.

27.11.2023

Personalul de specialitate al CNSAS